

Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Mustafa Kemal University Journal of the Faculty of Education
Yıl/Year: 2024 ♦ Cilt/Volume: 8 ♦ Sayı/Issue: 14, s. 149-162

OKUL DIŞI ÖĞRENME FAALİYETLERİNİN ÖĞRENCİLERİN TARİHİ ESER VE KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA KONUSUNDAKİ DÜŞÜNCELERİNE ETKİSİ

Őükrü SU

MEB, Öğretmen, shukru_su@hotmail.com

Orcid: 0000-0002-8198-5547

Doç. Dr. Cennet GÖLOĞLU DEMİR

Bandırma Onyediy Eylöl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Faköltesi, gologlu.cennet@gmail.com

Orcid: 0000-0002-8770-6107

Özet

Bu çalışma özel yetenekli öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesinin, öğrencilerin tarihi eser ve kültür varlıklarını koruma konusundaki düşüncelerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda 28 hafta bölgedeki farklı noktalarda (Roma hamamı, agora, antik tiyatro, kazı alanları, denizaltı müzesi vb.) etkinlikler yapılarak arkeoloji temelli müze eğitimi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim gören 18 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler içeriz analizi tekniği ile analizi edilmiştir. Araştırma sonucunda okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesinin tarihi eserlerin ve kültür varlıklarının korunmasına yönelik öğrencilerin bilgi, duyu ve düşüncelerini etkilediği ortaya çıkmıştır. Tarihi eserlerin ve kültür varlıklarının korunmasının ekonomik ve sosyal kültürel etkileri konusunda öğrencilerde farkındalık oluőtuėu görölmüőtür. Son olarak okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen etkinliklerin eğlenceli olduğu ve sosyal bilgiler ve tarih derslerine katkı sağladığı öğrenciler tarafından ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda dersler ve atölye çalışmalarının okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilmesine yönelik öneriler getirilmiőtir.

Anahtar Kelimeler: Okul Dışı Öğrenme Ortamları, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Tarih Eğitimi

THE EFFECT OF OUT-OF-SCHOOL LEARNING ACTIVITIES ON STUDENTS' THOUGHTS ON THE PROTECTION OF HISTORICAL ARTIFACTS AND CULTURAL ASSETS

Abstract

This study aimed to examine the effects of an archaeology-based museum education workshop conducted in out-of-school learning environments on gifted students' perceptions regarding the preservation of historical artifacts and cultural heritage. For this purpose, a 28-week workshops was implemented the program included archaeology-based museum education activities held at various locations within the same region, such as a Roman bath, agora, ancient theater, excavation sites, and an underwater museum. A qualitative research design, specifically a case study approach, was employed in the study. The participants comprised eighteen students enrolled at a Science and Art Center. Data were collected through semi-structured interviews and analyzed using content analysis techniques. The findings indicated that the archaeology-based museum education workshop conducted in out-of-school learning environments significantly influenced students' knowledge, attitudes, and perceptions concerning the preservation of historical artifacts and cultural heritage. Furthermore, students demonstrated an awareness of the economic, social, and cultural implications of preserving these artifacts and assets. Participants also reported that the activities conducted in out-of-school settings were engaging and enhanced their understanding of social studies and history subjects. Based on these findings, the study provides recommendations for integrating out-of-school learning environments into history and social studies lessons and workshops

.Key Words: Out-of-School Learning Environments, Social Studies Education, History Education

Giriş

Tarih bilimi, geçmişte yaşamış insan topluluklarının sosyal, kültürel, ekonomik ve politik hayatlarını inceleyen bir disiplindir (Özçelik, 1993). Bu bilim, olayları ve olguları kronolojik bir düzen içinde ele alarak, neden-sonuç ilişkilerini ortaya koymayı ve insanlık tarihine dair doğru bir anlayış oluşturmayı amaçlar. Tarih, toplumların kültürel mirasını, değerlerini ve kimliklerini anlamamıza yardımcı olarak kültürel hafızanın korunması ve aktarılması açısından kritik bir rol oynar. Ayrıca, tarihsel olayları inceleyerek geçmişten dersler çıkarır ve günümüz toplumlarına yönelik sosyal ve kültürel bir bilinç oluşturur.

Günümüzde eğitim faaliyetlerinin yalnızca sınıf ortamında teorik anlatımla sınırlı kalmasının yetersiz olduğu kabul edilmektedir. Geleneksel öğretim yöntemleri, öğrencileri daha çok pasif dinleyici konumuna yerleştirerek, onların aktif katılımını, soru sorma ve eleştirel düşünme gibi becerilerini sınırlamaktadır. Ayrıca bu tarz bir öğretim biçiminin öğrencilerin duyu organlarına hitap oranı daha düşük olduğu için, öğrenilen bilgilerin kalıcılığını azaltma gibi olumsuz bir etkiye yol açtığı bilinmektedir (Anderson et al., 2003a; Şimşek, 2011;). Bu doğrultuda eğitim süreçlerinin daha etkili hale gelmesi için öğrenme faaliyetlerinin mümkün olduğunca farklı duyu organlarına hitap eden materyal ve yöntemlerle zenginleştirilmesi önerilmektedir. Uygulamalı öğrenme, deneysel eğitim ve okul dışı etkinlikler gibi çeşitli yöntemler, öğrencilerin bilişsel, duygusal ve psikomotor gelişimini destekleyerek daha kalıcı ve anlamlı öğrenmeyi sağlar (Laçın Şimşek, 2011; Tanık Önal & Ezberci Çevik, 2022; Türkmen, 2010).

Geçmişin izlerini taşıyan tarihi eserler ve kültür varlıkları, bir milletin kimliğini ve tarihsel sürekliliğini ortaya koyan en önemli miraslardır. Ancak bu değerlerin korunması ve geleceğe aktarılması konusunda toplumun farkındalığı çoğu zaman yetersiz kalmaktadır. Bireylerin tarihi eser ve kültür varlıklarını koruma bilinci kazanmasında, erken yaşlarda başlayan etkili bir eğitim süreci önemli bir rol oynamaktadır (Tubb, 1995; Hein, 1998). Bu noktada, bireylerin aktif katılımını sağlayan ve deneyim odaklı bir öğrenme süreci sunan yaklaşımlar, koruma bilincini güçlendirmede kritik öneme sahiptir.

Müzeler; toplumların bilim, sanat ve sosyal alanlardaki başarılarına dair somut kanıtların sergilendiği kurumlardır (Tanık Önal, 2022) ve bireylerin tarih ve kültürle olan bağlarını güçlendiren, eğitim sürecine katkı sağlayan çok boyutlu öğrenme ortamlarıdır (Hooper-Greenhill, 1994). Özellikle arkeoloji temelli müze faaliyetleri, katılımcılara somut bir geçmiş deneyimi sunarak, kültürel mirası anlamalarını ve koruma bilinci kazanmalarını destekler (Falk ve Dierking, 2000). Bu bağlamda, okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen arkeoloji temelli atölye çalışmaları, özellikle çocuklar ve gençler için çok değerli bir eğitim aracı olarak ortaya çıkmıştır (Packer ve Ballantyne, 2002). Bu tür etkinlikler, yalnızca tarihi bilgiyi aktarmakla kalmayıp, aynı zamanda katılımcıların eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini de geliştirmektedir (Eshach, 2007).

Okul dışı tarih öğretimi, eğitim süreçlerini okul dışındaki tarihsel yapılar, antik kentler ve müzeler gibi mekânlarla destekleyen bir uygulamadır (Safran ve Ata, 1998). Araştırmalar, okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır (Türkmen, 2015; Şahin ve Yazgan, 2013; Çavuş, Topsakal ve Kaplan, 2013). Ayrıca, okul dışı ortamda yapılan etkinlikler, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimine katkıda bulunur (Lakin, 2006). Öğrencilere sorgulama, tartışma gibi fırsatlar sunulduğunda ve bilgiye keşfederek veya uzman rehberliğiyle ulaşmaları sağlandığında, anlamlı öğrenmeler gerçekleşir ve bu, öğrencilerin hem akademik hem de sosyal gelişimine olumlu katkılar sağlar (Anderson, Lucas ve Ginns, 2003b).

Okul dışı öğrenme ortamlarına yapılan planlı geziler, uzun vadede kalıcı etkiler bırakır ve öğrencilerin hafızasında içerik ve sosyal bağlamda anılar oluşturur. Falk ve Dierking (1997), ilköğretim öğrencilerinin okul dışı gezilerde edindikleri bilgileri yıllar sonra bile hatırladıklarını ifade ederler. Sonuç olarak, planlı ve programlı okul dışı etkinlikler, öğrenmeyi kalıcı hale getirir ve öğrencilerin akademik gelişimini destekler.

Türkiye'de de benzer çalışmalar, kültürel mirasın korunması ve yaygınlaştırılmasına yönelik önemli katkılar sunmaktadır. Örneğin, "Arkeoloji ve Çocuk" projesi gibi girişimler, çocukların kültürel miras bilincini artırmaya yönelik etkili uygulamalara sahne olmuştur (Kara, 2015). Bunun yanı sıra, Kültür ve Turizm Bakanlığının müze eğitim programları, öğrencilere kültür varlıklarının korunması konusundaki sorumluluklarını aşılama da önemli bir rol oynamaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2019). Bu tür projeler, katılımcıların somut deneyimler aracılığıyla kültürel mirasla duygusal bağ kurmalarını sağlamaktadır.

Türkiye'deki akademik çalışmalardan bazıları da kültürel miras eğitimine dair çarpıcı bulgular sunmaktadır. Örneğin, Yılmaz (2020) tarafından hazırlanan "Tarihi Eserlerin Korunmasında Eğitim Programlarının Rolü" başlıklı yüksek lisans tezi, kültürel miras bilinci kazandırmada uygulamalı eğitim programlarının etkisini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Demir (2018) tarafından yapılan bir çalışma, arkeoloji temelli eğitimin çocukların eleştirel düşünme becerileri üzerindeki olumlu etkisini incelemiştir. Bu araştırmalar, Türkiye'deki eğitim süreçlerinin kültürel mirasın korunmasına yönelik katkılarına gözler önüne sermektedir.

Tarihi eserlerin ve kültür varlıklarının korunması, sadece bir ulusun değil, tüm insanlığın ortak sorumluluğu olarak görülmelidir (Smith, 2006). Bu çerçevede, UNESCO gibi uluslararası kuruluşların kültürel mirasın korunmasına yönelik çalışmaları, farkındalık yaratma ve toplumsal bilinci artırma açısından önemli bir rehber niteliğindedir. Literatürde, bu tür etkinliklerin bireylerin koruma bilincine katkısına dair olumlu bulgular bulunmaktadır (Simon, 2010; UNESCO, 2013). Ancak, özellikle okul dışı öğrenme ortamlarındaki uygulamaların etkisi üzerine daha fazla araştırma gerekliliği devam etmektedir. Bu çerçevede, söz konusu çalışma hem alan yazına katkı sağlamakta hem de öğrencilerin kültürel miras bilincini geliştirme yolunda önemli bir adım atmaya hedeflemektedir. Bu bağlamda, bu çalışma özel yetenekli öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesinin tarihi eser ve kültür varlıklarını koruma konusundaki düşüncelerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır?

1. Arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesinin tarihi eserlerin ve kültür varlıklarının korunmasına etkisine yönelik öğrencilerin görüşleri nasıldır?
2. Arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesine yönelik öğrencilerin görüşleri nasıldır?

Yöntem

Çalışmada nitel araştırma desenlerinde durum deseni kullanılmıştır. Durum çalışması sınırlı bir sistemin derinlemesine tasvir edilmesi ve incelenmesidir (Merriam, 2013). Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, soruların önceden belirlenmiş kelimelere ve sıraya dayanmaması açısından araştırmacıyla esneklik sağlamaktadır (Merriam, 2009). Bu araştırma için Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi Sosyal Beşeri Bilimler Etik Kurulundan 2024-3 toplantı numarasıyla etik kurul onayı, kurum izni ve veli onamı alınmıştır. Ayrıca atölye çalışmaları Side Müze Müdürlüğü ve Side Kazı Başkanlığı ile araştırmanın yapıldığı kurum arasında protokoller imzalanmıştır. İlgili protokoller kapsamında resmi izinler alınmış ve uzman desteği sağlanmıştır.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıların ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme yönteminde ölçüt araştırmacı tarafından oluşturulabilir (Marshall & Rossman, 2014). Bu kapsamda iki ölçüt belirlenmiştir. Öğrencilerin atölye çalışmalarına düzenli devam etmesi ve farklı sınıf kademelerinde olmasıdır. Bu kapsam 18 öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Katılımcıların cinsiyet ve sınıf kademelerine yönelik bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Özellikleri

Öğrenci	Frekans
<i>Cinsiyet</i>	
Kadın	11
Erkek	7
<i>Kademe</i>	
3. Sınıf	5
4. Sınıf	9
5. sınıf	4

Tablo 1 incelediğinde öğrencilerin yarısından fazlasının kadın olduğu görülmüştür. Sınıf kademelerine göre en fazla katılım dördüncü sınıf öğrencileridir. Dördüncü sınıf öğrencilerini sırasıyla 3. Sınıf ve 5. Sınıf öğrencileri takip etmektedir.

Atölye Çalışması

Bu çalışmada bir bilim ve sanat merkezinde arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesi eğitimleri okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilmiştir. Atölye çalışmaları 28 Hafta boyunca 4 grup ile 2 ders saati şeklinde toplam 224 ders saati gerçekleştirilmiştir. Atölye kapsamında farklı noktalarda (Roma hamamı, agora, antik tiyatro, kazı alanları, denizaltı müzesi vb.) toplam 24 etkinlik gerçekleştirilmiştir. Tablo 2’de bu etkinliklere yer verilmiştir:

Tablo 2: Arkeoloji Temelli Müze Eğitimi Atölyesinde gerçekleştirilen Etkinlikler

No	Etkinliğin Adı
1.	Arkeoloji nedir, arkeolog kimdir?
2.	Geçmişin kapısı: Müzeler (Rehberli müze gezisi)
3.	Side Antik Kenti’nde bulunan kazı alanlarının yerinde incelenmesi
4.	Arkeolojinin İzinde Belgeseli / Sagalassos Antik Kenti
5.	Çarkta kap-kacak, çanak-çömlek yapımı
6.	Uygulamalı temsili kazı çalışmaları (arkeolojik kazı uygulaması)
7.	Kazıdan çıkan buluntuların belgelenmesi
8.	Önleyici konservasyon
9.	Restorasyon ve konservasyon
10.	Serbest kil (çamur) ve heykel yapımı çalışmaları
11.	Mühür baskı
12.	Ytong malzemeden Apollon Tapınağı rölyef uygulaması
13.	Yazının tarihsel serüveni
14.	"Herakles: Ölümsüzlük mümkün müdür?"
15.	Vitrin-teşhir düzenleme
16.	Ara-bul (eser bulma-tanımlama oyunu)
17.	Çivi yazısı yazmayı öğrenme ve tablet yazımı
18.	Kadeş Savaşı’nı kim kazandı? (Köksal vd., 2012)
19.	Anadolu uygarlıklarını öğreniyorum
20.	Dionysos Antik Tiyatrosu’nda metin analizi
21.	Para (sikke) basma

-
22. Mermer mozaik çalışması
  23. Su altı arkeolojisi: “Mavi Uygarlıklar”
  24. Syedra Antik Kenti ve Alanya Arkeoloji Müzesi Gezisi
-

Veri Toplama

Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanarak toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun geliştirilmesi sırasında, eğitim programları ve öğretim konusunda iki uzmanın, sosyal bilgiler ve tarih alanından birer uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzmanların görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra, son olarak bir Türkçe öğretmeninden kullanılan dilin kontrol edilmesi istenmiştir. Hazırlanan taslak görüşme formu iki ilköğrencisine uygulanmıştır. Pilot uygulama sonrasında öğrencilerden alınan dönütler alınmıştır. Bu doğrultuda görüşme yapılırken arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesi ifadesi yerine kısaca arkeoloji atölyesi şeklinde soruların yöneltilmesine karar verilmiştir. Öğrenciler soruları yanıtlamada zorluk yaşamadıklarını ama soru sayısının fazla olduğunu belirtmişlerdir. Pilot uygulama sonrasında, çalışmanın amacı ve alt amaçlarına dayalı olarak soru sayısı sekizden beşe indirilmiştir. Beş sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu son halini almıştır. Görüşme soruları şu şekildedir:

1. Geçmiş dönemlere ait bütün materyallerin (tarihi mekân, kalıntı, nesne, buluntu vb.) korunması konusundaki düşüncelerin nelerdir? Arkeoloji atölyesi bu düşüncelerini nasıl etkiledi?
2. Müzelerin, tarihi eser ve kültür varlıkların korunması ve tanıtılması konusunda etkisi nelerdir? Arkeoloji atölyesi bu düşüncelerini nasıl etkiledi?
3. Tarihi eser ve kültür varlıklarını korumak ülkelerin gelişiminde (ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi vb.) nasıl bir rol oynar? Arkeoloji atölyesi bu düşüncelerini nasıl etkiledi?
4. Arkeoloji atölyesi yaşadığı çevrenin (yakın çevrenin) tarihi eser ve kültür varlıkların tanıma ve koruma konusunda sana neler kattı? Arkeoloji atölyesi öncesi düşüncelerin nelerdi?
5. Arkeoloji atölyesi dersine yönelik görüşlerin nelerdir?

Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki soruların cevapları, öğrencilerle 10-15 dakika süresince görüşme yapılarak toplanmıştır. Görüşmeler öğrencilerin okulunda boş sınıflarda gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yapılmadan önce ebeveynler bilgilendirilmiş ve yazılı onamları alınmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmanın verileri içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizinde şu aşamalar izlenmiştir: Verilerin kodlanması, kategorilerin bulunması, verilerin kodlara ve kategorilere göre düzenlenmesi ve bulguların yorumlanması (Corbin & Strauss, 2015; Moustakas, 1994). Görüşmelerden elde edilen veriler önce yazıya aktarılmıştır daha sonra excell'den yararlanarak tümevarımsal bir yaklaşımla yani önce kodlar oluşturularak analiz yapılmıştır.

Araştırmanın Güvenirliği

Nitel araştırmalarda elde edilen bulguların güvenilirliğini, inandırıcılığı, aktarılabilirliğini doğrulanabilirliğini sağlamak için çeşitli stratejiler (Krefting, 1991; Lincoln & Guba, 1985) bulunmaktadır. Bu çalışma kapsamında öğrencilerle yapılan görüşmelerin sonunda veriler araştırmacı tarafından özetlenmiş ve öğrencilerden geri bildirim alınmıştır. Böylece katılımcı teyidi sağlanmıştır (Erlandson, Harris, Skipper ve Allen 1993 akt. Yıldırım ve Şimşek (2013)) Öğrencilerle uzun süreli etkileşim sağlanmıştır. Kodlar arasındaki tutarlılığı hesaplamak için Miles ve Huberman (1994) formülü kullanılmıştır. Değerlendiriciler arası güvenilirlik yaklaşık %83 olarak bulundu. Güvenilirlik değerlerinin %80'in üzerinde olması güvenilir olarak kabul edilir (Miles ve Huberman, 1994).

Bulgular

Bu bölümde özel yetenekli öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesinin öğrencilerin tarihi eser ve kültür varlıklarını koruma konusundaki düşüncelerine etkisini belirlemek amacıyla elde edilen verilerin içerik analizi sonuçları verilmiştir. Analiz sonucunda 4 tema elde edilmiştir. Birinci tema “Arkeoloji Temelli Müze Eğitimi Atölyesinin Tarihi Eserlerin ve Kültür Varlıklarının Korunmasına Etkisi” bu tema altında eserlerin korunması ve müzeler olmak üzere iki alt tema vardır. İkinci tema “Arkeoloji Temelli Müze Eğitimi Atölyesinin Öğrencilerin Bilgi, Duygu ve Düşüncelere Etkisi” dir. Bu tema altında alt tema bulunmamaktadır. Üçüncü tema “Arkeoloji Temelli Müze Eğitimi Atölyesinin Tarihi Eser ve Kültür Varlıklarını Korumanın Sosyal Kültürel ve Ekonomik Etkisine Yönelik Farkındalık Kazandırması” dir. Bu tema iki alt temadan oluşmaktadır: Ekonomik etki ile sosyal ve kültürel etki. Son olarak dördüncü tema “Arkeoloji Temelli Müze Eğitimi Atölyesine Yönelik Görüşler.” Bu temanın da alt teması bulunmamaktadır. Aşağıda sırasıyla tema ve alt temalar, öğrenci görüşlerinden alıntılar yapılarak verilmiştir.

Tema 1: Arkeoloji Temelli Müze Eğitimi Atölyesinin Tarihi Eserlerin ve Kültür Varlıklarının Korunmasına Etkisi

Bu tema iki alt temadan oluşmaktadır: Eserlerin korunması ve Müzeler. Eserlerin korunması alt temasında öğrenciler; arkeoloji atölyesinin kültür ve tarihi eserleri neden korumaları gerektiği konusunda bilinçlendirdiği üzerinde durmuşlardır. Öğrenciler tarihi eserlerin ve kültürel varlıkların gelecek nesillere aktarılabilmesi için korunması gerektiği ve zarar verilmemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öğrenci K1 *“tarihi eserleri gelecek nesillerin de görüp tanınması gerekmektedir. Ve eserlere zarar vermek geçmiş dönemde kullanılan bilgilere de ulaşmamızı önler, Arkeoloji benim tarihi eserleri ve materyalleri koruma isteğimi arttırdı.”* sözleriyle gelecek nesiller için eserlerin korunması gerektiğini belirtmektedir. Öğrenciler zarar verenlere yönelik cezalar verilmesi üzerinde durmuşlardır. Bu konuda K6 *“Ülkemizde tarihi eserlerin korunmasına daha fazla özen gösterilmeli. Tarihi eserleri çalanlara para cezası kesilmeli. Arkeoloji atölyesi bu düşüncelerimi geliştirdi ve bana yeni fikirler kazandırdı.”* şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Ayrıca öğrenciler arkeoloji atölyesi sayesinde tarihi eserleri tanıyarak bilgilendikleri bunun da düşüncelerini değiştirdiği söylemiştir. Hatta eskiden eserlere zarar verdiğini belirten öğrenciler atölye çalışmasından sonra zarar vermeyeceklerini belirtmişlerdir. Eserlere zarar veren bir öğrenci ise arkeoloji atölyesinin etkisini şu sözlerle ifade etmiştir: K18: *“Önceden onların üstlerine çıkardım, fotoğraf çekirdim ama arkeoloji atölyesi bana bunların yanlış olduğunu öğretti”* benzer şekilde K17: *“...Ancak mesela tarihi eserlere dokunulduğunda onlara zarar verdiğimizi bilmiyordum. Bunun gibi başka birçok şey öğrendim.”* sözleriyle arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesinin kendisinde nasıl bir değişim yarattığını belirtmiştir. Eserlerin korunması konusunda öğrenciler çeşitli fikirler öne sürmüşlerdir: Eserlerin müzelere taşınırken dikkatli olunması, müzelerde sandıklarda korunması, koruma önlemlerin alınması. Bu konuda K13: *“Bence bir alan olmalı ve insanlar o alan içerisinde tarihi eserlere bakmalılar. Eserle temasları olmamalı.”* sözleriyle önerisini belirtmiştir. Öğrencilerden ikisi tarihi eserlerin çalınarak yurtdışı götürülmesi konusuna değinmiştir. K9: *“Eserlerin bazıları yurt dışına kaçırılıyor”*, K17 ise *“tarihi eserleri başka ülkelere kaptırmamalıyız”* sözleriyle eserlerin korunmasına vurgu yapmaktadır.

İkinci alt tema ise müzelerdir. Öğrenciler müzelerin eserlerin korunması ve tanıtılması konusunda önemli yerler olduğunu belirtmişlerdir. Müzelerde eserlerin altında bilgilendirici yazılar olması, buradaki eserlerin değerli olması ve müzeler sayesinde gelecek nesillerin de bilgilendirileceği üzerinde durmuşlardır. Bu hususta K12 *“Müzeler normal bakmaktan daha etkilidir çünkü müzede eserin altında ne olduğu yazıyor”* sözleriyle müzelerin bilgilendirme konusundaki rolünü göstermiştir. Ayrıca müzelerdeki güvenlik sayesinde eserlerin çalınmasının önüne geçileceğini belirtmişlerdir. Bu hususta K17: *“Müzelerde kameralar ve eserlerin üzerindeki*

numaralar sayesinde çalınan eserler bulunuyor ve korunuyor” benzer şekilde K16: “ Müzeler olmazsa tarihi eserler korunamaz” sözleriyle müzelerin eserlerin korunması husundaki rolüne değinmişlerdir.

Tema 2: Arkeoloji Temelli Müze Eğitimi Atölyesinin Öğrencilerin Bilgi, Duygu ve Düşüncelere Etkisi

Bu tema altında öğrenciler, arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesinde tarihi eser ve kültür varlıkları hakkında verilen eğitimin bilgilerini, duyu ve düşüncelerini etkilediğini belirtmişlerdir. Bu konuda arkeoloji atölyesinin geçmişe yönelik bir merak uyandırdığını, geçmişte yaşayan insanların düşünme biçimlerini fark ettirdiğini dile getirmişlerdir. Bu konuda K1: “Arkeoloji atölyesi her heykel ve anıtın bir olay/olgu düşünülerek yapıldığı konusunda beni etkiledi.”, sözleriyle K3’te “Eskiden olup bitenlere merak etmemi sağladı.” sözleriyle etkileri anlatmışlardır. Öğrenciler sadece geçmişe değil arkeoloji bilimine yönelik de ilgi ve meraklarının arttığını ifade etmişlerdir. K7 “Eskiden arkeolojiye ilgim yoktu, fakat artık bazen arkeolog olmayı bile düşünebiliyorum” ile “K11’de “Gerçekten eğlenceli bir şekilde beni arkeolojiye yönlendirdi.” sözleriyle arkeolojiye olan ilgilerinin arttığını belirtmiştir.

Öğrenciler geçmişte yaşayan insanların kültürlerini ve yaşam tarzlarını öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bu konuda K2 “Side antik kentinde eskiden Romalılar ve Bizanslılar varmış. Şuan onlara ait izler var. Onların kültüründen eserler var. Bu eserler sayesinde onların kültürlerini öğrendim.” Benzer şekilde K13 bilgisindeki değişimi şu sözlerle anlatmaktadır: “Eskiden Roma, Bizans ve Osmanlı devletinde yapılan eserleri şu anda Türkiye’deki müzelerde görebiliyoruz.” Öğrenciler yaşadıkları çevre konusunda bilgilerinin arttığını ifade etmişlerdir. Bu konuda K1 “Arkeoloji atölyesi Side’yi ve daha fazla antik kenti tanımamı sağladı. Arkeoloji atölyesinden önce Side’yi ve başka antik kentlerle ilgili bilgi sahibi değildim.” benzer şekilde K2 ‘de “...Side’yi gittiğim daha iyi tanıdım. Eğer gittiğim yerlere kendim gitseydim büyük ihtimalle bir şey anlamazdım”. Öğrenciler arkeoloji atölyesinin kendilerini ve yakınlarını bilinçlendirdiğini söylemişlerdir. K5 “Bana tarih hakkında bilgi veriyor. Burada öğrendiklerim aileme ve arkadaşlarıma da söylüyorum, anlatıyorum. Tarihi eserleri korumak için elimden geleni yapıyorum” sözleriyle atölye çalışmasının etki alanının arttığını ifade etmiştir.

Tema 3: Arkeoloji Temelli Müze Eğitimi Atölyesinin Tarihi Eser ve Kültür Varlıklarını Korumanın Sosyal Kültürel ve Ekonomik Etkisine Yönelik Farkındalık Kazandırması

Öğrencilerin üzerinde en çok konuştuğu konulardan biri tarihi eser ve kültür varlıklarını korumanın ülkenin gelişimine etkisi üzerinde olmuştur. Bu tema iki alt temadan oluşmaktadır: Ekonomik etki ile sosyal ve kültürel etki. Ekonomik etki temasında öğrenciler tarihi eserler ve kültürel varlıkların korunması durumunda ülkeye turistlerin geleceğinden onların gelmesiyle konaklama, alışveriş gibi faaliyetlerle ülkemize para geleceğinden bahsetmişlerdir. Benzer şekilde müzelerde giriş ücretinin bulunmasıyla da ekonomik bir kazanç sağlanacağı ifade etmişlerdir. Bu konuda öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

K18: “Turistler Side antik kentinden, bir şeyler alıyor ve ülkemize ekonomik olarak katkısı oluyor.”

K10: “Ekonomik olarak ülkemiz büyür ve ülkemize döviz girer. Dolar ve Euro gibi dövizler yükseldiği için ülke ekonomisini iyi yönde etkiler.”

K1: “Tarihi eserleri korumak ülkeye turist ve para bakımından katkı sağlar. Arkeoloji atölyesi Tarihi eserleri korumanın ülkeye ekonomik yönden katkı sağladığını gösterdi.”

Sosyal ve kültürel etki konusunda turistlerin, Türkçeyi öğrenmesi, yemekleri öğrenmesi, Türklerle iletişim kurmaları ve kaynaşmaları üzerinde durmuşlardır. Bu konuda K2: *"...turistler geldiği tatil yaptığı için Türklerle bir iletişim, sosyallik oluyor. Kültürel olarak yine turistler Türklerin, bizlerin kültürlerini öğrenmeye çalışıyor, Türkçe konuşmaya çalışıyor."* sözleriyle kültürel etkileşimden bahsederken K3'de *"Tarihi eserler veya kültür varlıkları farklı kültüre sahip insanların kaynaşmasına vesile olur. Örneğin yemek vb. kültürel değerlerimiz, geleneklerimizi öğrenirler. Arkeoloji atölyesi farklı olan insanlara karşı hoşgörülü olmayı bana öğretti."* Sözleriyle arkeoloji atölyesinin etkisini ortaya koymaktadır.

Tema 4: Arkeoloji Temelli Müze Eğitimi Atölyesine Yönelik Görüşler

Öğrenciler okul dışı öğrenme ortamlarında yapılan arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesinin oldukça eğlenceli geçtiği, sosyal bilgiler ve tarih dersine katkı sağladığını, aktivitelerin çok eğlenceli olduğunu, okul dışında ders yapılmasının çok güzel olduğundan bahsetmişlerdir. K17 *"kazı yerlerinde hiç etkinlik yapmamıştım. Bu atölye sayesinde yapmış oldum... kazı evine hiç girmemişim. Burada etkinlikler yapınca arkeologlarla tanışma fırsatım oldu."* sözleri ile okul dışı öğrenme ortamında yapılan etkinliğin kendinde yarattığı heyecanı belli etmiştir. K18 *"Ölümsüzlük mümkün mü? Uygarlık nasıl doğdu gibi etkinlikler yaptık çok öğretici ve harikaydı."* sözleriyle etkinliklere yönelik olumlu görüşlerini belirtmişlerdir. K6 numaralı öğrenci *"Sosyal bilgiler, arkeoloji ve tarih dersine olan bakış açımı olumlu manada değiştirdi."* sözleriyle K13'te *"Sosyal bilgiler derslerine katkısı oldu."* ifadesiyle arkeoloji atölyesinin diğer dersler üzerindeki etkisini belirtmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma özel yetenekli öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesinin öğrencilerin tarihi eser ve kültür varlıklarını koruma konusundaki düşüncelerine etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma da yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Elde edilen verilen içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda dört tema ortaya çıkmıştır. Bunlardan ilki "Arkeoloji Temelli Müze Eğitimi Atölyesinin Tarihi Eserlerin ve Kültür Varlıklarının Korunmasına Etkisi" dir. Bu tema altında öğrencilerin tarihi eserlerin ve kültür varlıklarının korunmasına yönelik farkındalıklarının arttığı ve müzelerin tarihi eser ve kültür varlıklarının korunmasında etkili olduğunu belirtmişlerdir. Atölye çalışmalarına katılan öğrencilerin, kültürel mirasın korunması ve tarihi eserlerin değeri konusundaki görüşlerinde belirgin bir değişim gözlemlenmiştir.

İkinci temada öğrenciler, arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesinde tarihi eser ve kültür varlıkları hakkında verilen eğitimin bilgilerini, duyu ve düşüncelerini etkilediğini belirtmişlerdir. Bu konuda geçmişe bir merak uyandırdığını, geçmişte yaşayan insanların düşünme biçimlerini fark ettiklerini, arkeoloji bilimine yönelik de ilgi ve meraklarının arttığını ve geçmişte yaşayan insanların kültürlerini ve yaşam tarzlarını öğrendiklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler yaşadıkları çevre konusunda bilgilerinin arttığını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla yapılan etkinliklerin, öğrencilerin yalnızca bilgi düzeylerini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda duyuşsal açıdan da etkililiğini ve sorumluluk bilinci kazanmalarını sağladığı söylenebilir. Bu sonuçlar, literatürdeki benzer çalışmalarla uyumludur (Demir, 2018; Yılmaz, 2020). Falk ve Dierking'in (2000) öğrenme modellerine uygun olarak, öğrencilerin müze ortamında hem duygusal hem de bilişsel anlamda etkileşimde bulunmaları, bu değişimi destekleyen temel unsurlardan biridir. Ayrıca, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın müze eğitim programlarının, teorik bilgiyi uygulamayla birleştiren yapısının da bilgi, duyu ve düşünceleri etkilediği söylenebilir. Bu bağlamda çalışma, arkeoloji temelli müze eğitiminin, öğrencilerin tarihi eser ve kültür varlıklarına yönelik farkındalıklarını artırmada etkili bir yöntem olduğunu göstermiştir. Atölye çalışmaları, öğrencilere yalnızca bilgi kazandırmakla kalmamış, aynı zamanda kültürel mirasla duygusal bir bağ kurmalarını sağlamış ve bu varlıkların

korunması konusunda sorumluluk bilinci geliştirmelerine katkıda bulunmuştur. Elde edilen bulgular, arkeoloji temelli müze eğitimlerinin yalnızca öğrenciler üzerinde değil, aynı zamanda aileler ve çevre üzerindeki dolaylı etkilerini de ortaya koymaktadır. Öğrenciler, edindikleri bilgileri ailelerine ve arkadaşlarına aktararak kültürel miras bilincinin daha geniş kitlelere yayılmasına katkı sağlamaktadır. Bu durum, atölye kapsamında gerçekleştirilen eğitimin toplum genelinde olumlu bir dönüşüm yaratma potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir.

Öğrenciler üçüncü temada, arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesinin tarihi eser ve kültür varlıklarını korumanın sosyal kültürel ve ekonomik etkisine yönelik farkındalık kazandırdıklarına dile getirmiştir. Turizm ve sosyal ve kültürel etkileşim üzerinde durmuşlardır. Arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesi, yalnızca tarihi eserlerin korunması konusunda bilinç oluşturmakla kalmayıp, aynı zamanda sosyal, kültürel ve ekonomik etkiler üzerinde farkındalık yaratmaktadır. Tarihi eserlerin korunması ve sergilenmesi, turizm sektörü aracılığıyla ekonomik kazançlar sağlarken, aynı zamanda toplumların sosyal ve kültürel bağlarını güçlendirmektedir (Tosun, 2001). Bu bağlamda öğrenciler, tarihi eserlerin korunmasının turizm gelirlerine etkisi, sosyal etkileşimlerin artışı ve kültürel kimliğin korunması gibi konularda bilinç kazanmaktadır.

Tarihi eserlerin ve kültürel mirasın korunması, yerel ve uluslararası turizmin sürdürülebilir bir şekilde gelişmesi açısından büyük öneme sahiptir. UNESCO (2013) raporunda, dünya genelinde kültürel miras alanlarının ekonomik kalkınmaya katkı sağladığı vurgulanmıştır. Öğrenciler, bu tür eğitimlerle kültürel miras alanlarının turistik çekim noktaları olmasının yerel ekonomiye sağladığı faydaları anlamaktadır. Bu durum, sadece ekonomik faydaları değil, aynı zamanda yerel toplulukların kültürel mirası sahiplenmelerini ve buna bağlı olarak sosyal dayanışmayı artırmalarını da destekler (Timothy, 2011).

Sosyal etkileşim açısından bakıldığında, tarihi eserlerin korunması ve müze ziyaretleri, bireylerin kültürel miraslarını daha iyi anlamalarına ve farklı kültürlerle bağlantılar kurmalarına olanak tanır. Hooper-Greenhill (1994), müzelerin sosyal öğrenme süreçlerini destekleyen önemli alanlar olduğunu belirtmiştir. Bu durum bireylerin farklı kültürlerle olan saygısını artırarak kültürlerarası etkileşim ve anlayışı güçlendirmektedir. Ekonomik boyutta ise öğrenciler yapılan görüşmelerde, tarihi eserlerin korunmasının yerel ekonomiye katkılarını daha somut bir şekilde anlamaktadır. Özellikle Türkiye gibi zengin bir kültürel mirasa sahip ülkelerde, turizmin ekonomik faydaları dikkat çekicidir. Örneğin, Demir (2018) çalışmasında, tarihi mirasın korunmasının yerel istihdam yaratma ve bölgesel kalkınmayı destekleme açısından önemini vurgulamıştır. Bu tür eğitimler, öğrencilerin bu ekonomik etkileri fark etmesini sağlarken, aynı zamanda bu etkilerin sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi gerektiğini de öğretmektedir.

Arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesi, öğrencilerin sosyal, kültürel ve ekonomik etkiler konusunda farkındalıklarını artırarak, tarihi eserlerin korunmasının çok yönlü önemini kavramalarına yardımcı olmuştur. Turizmden sosyal dayanışmaya, kültürel mirasın korunmasından ekonomik kalkınmaya kadar geniş bir yelpazede etkileri olan bu süreç, bireylerin yalnızca geçmişle değil, aynı zamanda bugünün ve geleceğin toplumsal dinamikleriyle de bağlantı kurmasını sağlamıştır.

Son olarak öğrenciler dördüncü tema altında okul dışı öğrenme ortamlarında yapılan arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesinin oldukça eğlenceli geçtiği, sosyal bilgiler ve tarih dersine katkı sağladığını, aktivitelerin çok eğlenceli olduğunu, okul dışında ders yapılmasının çok güzel olduğundan bahsetmişlerdir. Öğrenciler, okul dışı öğrenme ortamlarında yapılan arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesinin hem eğitici hem de eğlenceli bir deneyim sunduğunu ifade etmişlerdir. Sınıf ve okul ortamının tek boyutlu yapısını çeşitlendirerek, öğrenen için kalıcı bir etki bırakan okul dışı öğrenme ortamları (Bolat & Köroğlu, 2020) derslerde ele alınan konuların somut bağlamlarla ilişkilendirilmesini de sağlayarak öğrencilerin öğrenme sürecini zenginleştirmektedir (Falk & Dierking, 2000). Özellikle sosyal bilgiler ve tarih dersleri gibi disiplinlerde, müze eğitimi atölyeleri öğrencilerin geçmişe dair daha derinlemesine bir anlayış geliştirmelerine olanak tanımaktadır.

Aktivitelerin eğlenceli ve uygulamalı olması, öğrencilerin derse olan ilgisini artırmakta ve öğrenmeyi kalıcı hale getirmektedir (Hooper-Greenhill, 1994). Tanık Önal (2021) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada da öğrencilerin doğa ile temas ederek, okul dışı ortamlarda yaparak yaşayarak ve keşiflerde bulunarak eğitim almak istedikleri ortaya konulmuştur.

Okul dışı öğrenme ortamları, yalnızca müfredat içeriğini desteklemekle kalmayıp, aynı zamanda öğrencilerin motivasyonlarını artıran ve onları aktif öğrenme süreçlerine dâhil eden önemli bir platform sunmaktadır. Bu tür ortamların en büyük avantajlarından biri, öğrenmeyi sınıf dışına taşıyarak, öğrencilerin keşfetme, sorgulama ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmesidir (Rickinson et al., 2004). Araştırmalar, okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarını ve derslere yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir (Behrendt & Franklin, 2014).

Arkeoloji temelli müze eğitimi atölyeleri, öğrencilerin sosyal bilgiler ve tarih derslerinde işlenen konuları gerçek dünyayla ilişkilendirmelerine yardımcı olurken, aynı zamanda bu derslere olan ilgi ve meraklarını artırmaktadır. Çalışkan, Önal & Yazıcı (2016) tarafından yapılan araştırmada da sosyal bilgiler dersi için müzelerin önemi vurgulanmaktadır. Öğrenciler, atölye çalışmaları sırasında tarihi eserleri inceleme, eski uygarlıklara dair bilgileri keşfetme ve tarihsel bağlamda problem çözme gibi etkinliklerle derslere aktif katılım göstermektedir. Bu da öğrenmenin yalnızca bilgi aktarımıyla sınırlı kalmayıp, deneysel bir süreç dönüşmesini sağlamaktadır (Dewey, 1938).

Okul dışında ders yapılmasının çekiciliği, öğrenmeyi öğrenciler için daha anlamlı ve keyifli hale getirmesinden kaynaklanmaktadır. Özellikle müze gibi ilgi çekici ortamlarda gerçekleştirilen eğitimler, öğrencilere farklı bir öğrenme deneyimi sunarak, onların derin bir öğrenme motivasyonu geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Eshach, 2007). Türkiye'de gerçekleştirilen bazı projeler de bu etkiyi destekler niteliktedir. Örneğin, "Müze ile Eğitim Projesi", okul dışı öğrenme ortamlarının sosyal bilgiler dersi üzerindeki katkılarını inceleyerek, öğrencilerin müze etkinliklerine katıldıktan sonra tarih konularına karşı daha fazla ilgi geliştirdiklerini ortaya koymuştur (Yılmaz, 2020).

Öneriler

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda bilim ve sanat merkezlerinde yapılan atölye çalışmalarında okul dışı öğrenme ortamlarına yer verilmesi önerilebilir. Ayrıca okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleşen arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesinin diğer okullarda öğrenim gören öğrenciler için de yaygınlaştırılmasının tarihi eser ve kültür varlıklarının korunmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Arkeoloji temelli müze eğitimi atölyesi kapsamında gerçekleştirilen etkinlikler, tarihi eserlerin ve kültür varlıklarının korunması konusunda bireylerde farkındalık yaratma ve bu farkındalığı toplum geneline yayma potansiyeline sahip etkili bir eğitim yöntemidir. Eğitim programlarının bu potansiyeli en üst düzeye çıkarması için uygulama sürelerinin artırılması, daha geniş katılımcı gruplarına ulaşılması ve toplumsal dönüşüm süreçlerinin desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca bu çalışma içerisinde çeşitli sınırlılıklar barındırmaktadır. Bunlardan ilki öğrenci görüşleri atölye çalışmasından önce ve sonra olarak toplanmamıştır. Bunun yerine değişim görüşme sorularıyla elde edilmeye çalışılmıştır. Bir diğer sınırlılık ise yöntemsel açıdan çalışma durum deseninde olsa da çoklu veri toplama araçlarından yararlanılmamıştır. Bu durumda araştırmanın sınırlılığı oluşturmaktadır. Bu sebeple gelecek araştırmalarda bu çalışmanın ön test-son test şeklinde deneysel desene yürütülmesi veya farklı veri toplama araçlarına yer verilerek yapılması önerilmektedir. Atölye çalışmalarının süresinin kısıtlı olması, öğrencilerin konuyla daha derinlemesine etkileşim kurmasını sınırlamıştır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda, daha uzun süreli programların etkileri ve farklı yaş gruplarına yönelik uygulamaların karşılaştırılması yapılabilir. Öğrencilerin edindikleri bilgileri ve değerleri çevrelerine aktarma süreçlerinin daha detaylı bir şekilde incelenmesi, kültürel miras bilincinin toplum genelinde yayılmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

Kaynakça

- Anderson, D., Lucas, K. B., & Ginns, I. S. (2003a). Theoretical perspectives on learning in an informal setting. *Journal of Research in Science Teaching*, 40(2), 177–199. <https://doi.org/10.1002/tea.10071>
- Anderson, D. W., Lucas, K. M., & Ginns, I. S. (2003b). Constructivist learning environments and cognitive outcomes. *Educational Review*, 55(4), 393–405. <https://doi.org/10.1080/0013191032000118902>
- Behrendt, M., & Franklin, T. (2014). A review of research on school field trips and their value in education. *International Journal of Environmental and Science Education*, 9(3), 235-245.
- Bolat, Y. & Köroğlu, M. (2020). Out-of-school learning and scale of regulating out-of-school learning: Validity and reliability study, *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*,5(13), 1630-1663.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2015). *Basics of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage. ,
- Çalışkan, E., Önal, N. & Yazıcı, K. (2016). Öğretim etkinliklerinde sanal müzelerin kullanımına ilişkin sosyal bilgiler öğretmen adayları ne düşünüyor?. *Turkish Studies*, 11(3), 689-706.
- Çavuş, R., Topsakal, Ü. U., & Kaplan, A. Ö. (2013). İnfomal öğrenme ortamlarının çevre bilinci kazandırmasına ilişkin öğretmen görüşleri: Kocaeli Bilgievleri örneği. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(1), 15–26. <https://doi.org/10.14527/pegegog.2013.002>
- Demir, S. (2018). *Arkeoloji temelli eğitimin çocukların eleştirel düşünme becerileri üzerindeki etkisi* [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.
- Eshach, H. (2007). Bridging in-school and out-of-school learning: Formal, non-formal, and informal education. *Journal of Science Education and Technology*, 16(2), 171–190. <https://doi.org/10.1007/s10956-006-9027-1>
- Erlandson, D. A., Harris, E. L., Skipper, B. L. & Allen, S. T. (1993). *Doing naturalistic inquiry: a guide to methods*. Sage: Beverly Hills, CA. Aktaran Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013) Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Falk, J. H., & Dierking, L. D. (1997). School field trips: assessing their long- term impact. curator: *The Museum Journal*, 40(3), 211- 218.
- Falk, J. H., & Dierking, L. D. (2000). *Learning from museums: Visitor experiences and the making of meaning*. AltaMira Press.
- Hein, G. E. (1998). *Learning in the museum*. Routledge.
- Hooper-Greenhill, E. (1994). *Museums and their visitors*. Routledge.
- Kara, H. (2015). Arkeoloji ve çocuk: Kültürel miras bilincini artırmaya yönelik bir proje. *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, 154(3), 45–59.
- Köksal, H. (Baş Editör), Salgar Tural, G., Sungur, H., Gök, A., Genç, C., & Bilgiç, A. (Editörler). (2012). *Yenilikçi tarih öğretimi etkinlik örnekleri*. Harf Eğitim Yayıncılığı. Ankara
- Krefting, L. (1991). Rigor in qualitative research: The assessment of trustworthiness. *American Journal of Occupational Therapy*, 45(3), 214-222. <https://doi.org/10.5014/ajot.45.3.214>

- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2019). *Müze eğitim programları rehberi*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Laçın Şimşek, C. (2011). *Okul dışı öğrenme ortamları ve fen eğitimi*. In C. Laçın Şimşek (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* (1. Baskı, pp. 1-23). Pegem Akademi.
- Laçın Şimşek, N. (2011). Eğitimde aktif öğrenme ve sınıf içi uygulamalar. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 36(3), 3-15.
- Lakin, L. (2006). Science Beyond the Classroom. *Journal of Biological Education*, 40 (2), 88-90.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications
- Marshall, C. & Rossman, G. B. (2014). *Designing Qualitative Research*. New York: Sage.
- Merriam, S. (2013). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological research methods*. Sage.
- Önal, N. T. (2021). Özel yetenekli öğrenciler için çevre eğitimi. *International Journal of Geography and Geography Education*, (43), 122-135.
- Özçelik, İ. (1993). *Tarih araştırmalarında yöntem ve teknikler*. Ankara.
- Packer, J., & Ballantyne, R. (2002). Motivational factors and the visitor experience: A comparison of three sites. *Curator: The Museum Journal*, 45(3), 183–198. <https://doi.org/10.1111/j.2151-6952.2002.tb00055.x>
- Rickinson, M., Dillon, J., Teamey, K., Morris, M., Choi, M. Y., Sanders, D., & Benefield, P. (2004). *A review of research on outdoor learning*. Field Studies Council.
- Safran, M., & Ata, A. (1998). Okul dışı tarih öğretiminin etkisi. *Eğitim ve Kültürel Araştırmalar*, 87–94.
- Simon, N. (2010). *The participatory museum*. Museum 2.0.
- Smith, L. (2006). *Uses of heritage*. Routledge.
- Şahin, F., & Yazgan, B. S. (2013). Araştırmaya dayalı sınıf dışı laboratuvar etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarısına etkisi. *Sakarya University Journal of Education*, 3(3), 107–122. <https://doi.org/10.19126/suje.22007>
- Şimşek, L. (2011). Eğitimde etkileşim ve duyuşal öğrenme. *Akademik Araştırmalar*, 5(1), 3-9.
- Tanık Önal, N. (2022). *Okul dışı öğrenme*. Pegem Akademi.
- Tanık Onal, N., & Ezberci Cevik, E. (2022). Science education in outdoor learning environments from the perspective of preschool teachers: Definitions, opportunities, obstacles, and possible solutions. *Malaysian online journal of educational sciences*, 10(1), 37-51.
- Tubb, K. N. (1995). Museums and tourism: Culture and consumption. *International Journal of Heritage Studies*, 1(1), 61–71. <https://doi.org/10.1080/13527259508722195>
- Türkmen, H. (2010). İnfomal (sınıf-dışı) fen bilgisi eğitime tarihsel bakış ve eğitimimize entegrasyonu. *Çukurova üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 3(39), 46-59 <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423874852.pdf>
- Türkmen, H. (2015). İlkokul öğretmenlerin sınıf dışı ortamlardaki fen öğretimine bakış açıları. *Journal of European Education*, 5(2), 47-55. DOI: 10.18656/jee.09779
- Türkmen, F. (2010). *İnfomal öğrenme ve eğitimde etkisi*. Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 12(2), 45-58.

UNESCO. (2013). *Convention concerning the protection of the world cultural and natural heritage*. UNESCO.

Yılmaz, A. (2020). *Tarihi eserlerin korunmasında eğitim programlarının rolü* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Timothy, D. J. (2011). *Cultural heritage and tourism: An introduction*. Channel View Publications.

Tosun, C. (2001). Challenges of sustainable tourism development in the developing world: The case of Turkey. *Tourism Management*, 22(3), 289-303.

UNESCO. (2013). *Cultural heritage and sustainable tourism: World heritage sites as sources of economic and social development*. UNESCO Publishing.

Yılmaz, A. (2020). *Müze ile Eğitim Projesi'nin Sosyal Bilgiler Dersine Katkısı*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Traditional teaching methods position students as passive listeners, limiting their active participation, questioning abilities, and critical thinking skills. Moreover, it is documented that such methods negatively affect the retention of learned information, as they engage students' senses to a lesser extent (Şimşek, 2011; Anderson et al., 2003a). Archaeology-based museum activities, on the other hand, provide participants with tangible experiences of the past, thereby supporting their understanding of cultural heritage and fostering awareness of its conservation (Falk and Dierking, 2000). In this context, archaeology-based workshops conducted in out-of-school learning environments have emerged as highly valuable educational tools, particularly for children and young people (Packer and Ballantyne, 2002). This study aims to explore the impact of an archaeology-based museum education workshop, designed for gifted students in out-of-school learning environments, on their perceptions regarding the protection of historical artifacts and cultural assets. To achieve this aim, the study sought to answer the following research questions:

What are the students' perspectives on the impact of an archaeology-based museum education workshop on the protection of historical artifacts and cultural assets?

What are the students' opinions about the archaeology-based museum education workshop?

Method:

The study is qualitative in nature, employing a case study design. A case study involves an in-depth description and analysis of a bounded system (Merriam, 2013). Research data were collected using a semi-structured interview form. Semi-structured interviews offer flexibility to the researcher, as the questions are not strictly bound to predetermined wording or order (Merriam, 2009). The participants of the study were selected through criterion sampling. In criterion sampling, the researcher establishes specific criteria to guide participant selection (Marshall & Rossman, 2014). Two criteria were defined in this study: students were required to attend the workshops regularly and represent different grade levels. Based on these criteria, 18 students were interviewed.

Results:

The research resulted in four main themes. The first theme is "The Effect of the Archaeology Workshop on the Protection of Historical Artifacts and Cultural Assets," with two sub-themes: the protection of artifacts and museums. Under this theme, students reported that their awareness of the protection of historical artifacts and cultural assets had increased and that they believed museums play an effective role in the preservation of these assets. The second theme is "The Effect of the Archaeology Workshop on Knowledge, Feelings, and Thoughts." In this theme, students mentioned that the workshop sparked their curiosity about the past, helped them understand the ways of thinking of people who lived in the past, increased their interest and curiosity in archaeology, and allowed them to learn about the cultures and lifestyles of people from history. They also stated that their knowledge about the environment they live in had expanded. The third theme is "The Awareness of the Archaeology Workshop on the Social, Cultural, and Economic Impact of the Protection of Historical Artifacts and Cultural Assets." In this theme, students expressed that the workshop had raised their awareness of the social, cultural, and economic implications of preserving historical artifacts and cultural assets. Finally, the fourth theme is "Views on the Archaeology Workshop Course." Under this theme, students stated that they found the workshop enjoyable and that it contributed to their social studies and history lessons.

Discussion and Conclusion:

As a result of the research, it was observed that the archaeology-based museum education workshop conducted in out-of-school learning environments for gifted students had a positive impact on the students' perceptions regarding the protection of historical artifacts and cultural assets. In this regard, it was recommended that lessons and workshops be conducted in out-of-school learning environments. Furthermore, it is believed that expanding the archaeology-based museum education workshop to include students from other schools will contribute to the preservation of historical artifacts and cultural assets.